

## KÜLÖNFÉLÉK.

**Unitárius egység.** Az unitárius szó nemcsak hitbeli, hanem egyházi egységet is jelent. Régen közmondásos volt az unitárius összetartás. Miképpen is maradhatott volna fenn ez a maroknyi tábor a letűnt századok viharában szoros lelki kapcsolat nélkül? Hiszen az oldott kéve széthull s az egyes szalmaszálakat elsodorja a szél. Apáink annál szorosabban kapcsolódtak egymáshoz, minél nagyobb volt a külső vihar. Ha küzdöttek is egyenként a maguk igazáért, de azért mindig és mindnyájan érezték unitárius voltukat s a közös nagy céllal szemben letették fegyvereiket. Ma is veszedelmesen ostromolják kis csolnakunkat a külső viharok. Az általános bizonytalanságban még a legbölcsebb vezetők sem látják a kikötőt. De mintha ezekben a nehéz időkben az unitárius egység megtört volna. Még egymás között sem azt keressük, ami egyesíteni tudna, hanem azt, ami elválaszt. Különböző jelzavak röpködnek a levegőben s osztják részekre azt, amit Isten és a történelem egygyé kovácsolt. A szabadság címén urrá lett a szabadosság. S a személyi, helyi és idői szempontok mellett elsikkad a közügy. Míg az önmagunk alkotta apró célok érdekében egymás ellen küzdünk, addig feledjük, hogy mindnyájan unitáriusok vagyunk. A világban tapasztalható bomlási folyamat reánk is átragadt. Ennek pedig keserű gyümölcseit napról-napra láthatjuk a különböző népek történetében. Ezen az úton tovább haladnunk nem szabad. Az önalkotta bálványokat le kell rombolnunk s az egy igaz Isten imáadásához visszatérnünk. Nekünk hitünkben és egyházi életünkben *unitáriusoknak* kell lennünk. Multunk szelleme s jövődönk életösztone egyaránt hangosan követelik, hogy a nekünk adott drága „kincset” egyetértéssel, közös akarattal megőrizzük és gyarapítsuk. Mussolini mondta: „Az együttműködés szükséges a kedvező korszakokban is, de nélkülözhetetlen súlyos időkben, amikor az energia minden széthuzása, minden

ellentét, formaszerinti árulás a köz kárára". Az indus bölcsele pedig arra a kérdésre, hogy mi az erő, azt válaszolta: „Ha tizenkét ember minden nap ugyanazzal a gondolattal ugyanarra a csillagra tekint, világhatalmat jelent". Bárhol legyünk, bármiben forgódjunk, az az unitárius csillag ősi fényében ragyogjon előttünk!

V. A.

**Vallási vita az István király jobbja körül.** Nagy Lajos jugoszláviai ref. lelkész a budapesti Kálvinista Szemlében „Nemzeti fétis” címen cikket írt, amelyben elítélte az István király jobbkeze körül kifejlődött vallásos kultuszt. Ezért a törvényszék nyolcnapos fogházra és háromszáz pengő pénzbüntetésre ítélte. Ez az eset újabb alkalmat adott arra, hogy a magyar társadalom belső békéjét megzavarja s heves viták indultak meg a katolikusok és protestánsok között a szentek és ereklyék kultusza tárgyában. A budapesti ref. teol. Akadémia tanári kara, midőn megszögezte a ref. egyház álláspontját e kérdésben, terjedelmes iratban tiltakozik az ellen a lábrakapott felfogás ellen, mintha csak az lehetne igaz magyar, aki István király jobbkezét, mint nemzeti ereklyét, vallásos tiszteletben, sőt imádásban részesíti. Ez ellenkezik a ref. egyház dogmai felfogásával, de ettől eltekintve, az István király jobbára s egyéb relikviáira hazafias kegyelettel tekintenek. Valóban sajnálatos, hogy ilyen régen elintézett ügyek felszínre hozatala zavarja az annyira kívánatos magyar egységet.

**„Quod Nuper”.** Ez a címe annak a pápai bullának, amellyel XI. Pius az 1933-ik évet Jézus halálának tizenkilencszázados évfordulója alkalmából, szentévnék nyilvánította. A bulla elismeri, hogy bár Jézus halálának esztendeje történelmileg tisztázva nincsen, de következményeiben olyan nagyjelentőségű esemény, hogy mellette szó nélkül elmenni nem lehet. Hátha az évfordulóra való visszaemlékezés az emberi lelkeket a muló földi dolgokról az örökkévalókra irányítja s a jelen szomorú viszonyok közül az égiekre és az örökkévalókra emeli tekintetünket. Nincsen centennárium, amely méltóbb volna a megünneplésre, mint ez. Azért így fohászodik a pápa: „Engedje meg a végtelenül őrgalmas Uristen, hogy a szentév hozza meg a lelkeknek a békét, adja meg az egyháznak azt a szabadságot, mely mindenütt megilleti és az összes népeknek az egyetértést és az igazi jólétet.” Egyben teljes búcsut engedélyez azoknak, akik Rómába zarán-

dokolnak. Ezt a teljes búcsut nem csupán az élők, hanem a halottak is elnyerhetik, ha érettük az előírt kötelességeket hiven teljesítik. Mi ha nem is füzünk ilyen messzemenő következtetéseket ez évfordulóhoz, de minden esetre minket is önmagunkba szállásra és meggondolásra kell hogy indítson, hogy mit valósítottunk meg a jézusi programból, hogy aztán az élet sivár hétköznapi küzdelmei közül kiemelkedve, a Názáreti Jézus tiszta eszményi világa felé közelítsünk a hitben, a szeretetben és istenországának a munkálásában.

**Pályázati hirdetés.** A teol. akadémia igazgatósága az E. K. Tanács 1839—1932. sz. leirata alapján pályázatot hirdet az oxfordi és manchesteri angol ösztöndíjakra az 1934—36. tanévekre. Pályázhatnak papjelöltek és a teol. akadémia IV. éves hallgatói. Az E. K. Tanácshoz címzett folyamodásokat a teol. akadémia igazgatóságához kell beadni legkésőbb 1933. évi június 30-ig. Folyamodóknak igazolniok kell eddigi tanulmányaikat és egészségi állapotukat. A kijelölteknek az 1933—34. tanév végén le kell tenniök a szabályzatban előírt vizsgálatot angol-, görög- és latinnyelvűl. Esetleges további felvilágosításokat készséggel ad a dékán.

Kolozsvár, 1933. március 10.

*Csifó Salamon, dékán.*

**János Zsigmond életrajz-pályázat eredménye.** Az U. I. T. Dr. Ferenczy Géza egyh. főgondnok úr adományából 12.000 leu pályadíjat tűzött volt ki János Zsigmond erdélyi fejedelem életrajzának megírására. Két pályamunka érkezett be, melyek közül az egyiknek jelígeje „Justitia”, a másiké „Pannonius”. A pályaművek kiadattak bírálatra Dr. Gál Kelemen, Kelemen Lajos és Gyallay Domokos tagokból álló bizottságnak, akik részletes és szakszerű bírálatukat az U. I. T.-nak április 13-án tartott választmányi ülésében terjesztették elő. A bírálat szerint a „Pannonius” jelígejű dolgozat nem felelt meg a pályázati feltételeknek, mert az csak egy tervezet és egy kis részletet ölel fel a János Zsigmond életéből. Ellenben az „Justitia” jelígejű dolgozat egy komoly és nagyszabású mű, amely lelkiismeretes munkáról és kiváló történelmi tudásról teszen bizonyosságot. Azonban főhibája az, hogy a János Zsigmond alakja nem domborodik ki kellően a történelmi események közül s ezért nem érte el teljesen a pályázatban kitűzött célt. De a nagy szorgalommal és lelkeséssel megírott mű szerzője részére 5000, azaz ötezer leu szor-

galom-díj kiadását javasolják. A jelíges levél felbontatván, kitünt, hogy az „Justitia” jelígejű mű szerzője Szentmártoni Kálmán székelykereszturi unitárius főgimn. tanár, akinek részére a javasolt 5000 leu szorgalom-díj kiadását a Választmány elhatározta.

**Küzdelem az államsegélyért.** Az állami új költségvetés összeállításával kapcsolatban egyházunk vezetősége, mondhatni, emberfeletti küzdelmet folytatott, hogy lelkészeink, teol. tanáraink és tisztviselőink a többi egyházzal méltányos és igazságos arányban vétessenek fel, amit a múlt évben sajnos kellett nélkülöznünk. A püspök ez ügyben személyesen is elment Bukarestbe egyházi titkár kíséretében. Ezen kívül Kolozsvárt is kért és kapott kihallgatást Vajda miniszterelnöknél. Többszöri sürgönyváltással emlékeztette ügyünk igazságos voltára. Dr. Abrudbányay Ede f. ü. gondnok állandóan és Dr. Gál Miklós f. ü. gondnok is több ízben közbenjárt a miniszterelnök és szakminiszter uraknál. Eljárásuk, sajnos, csak részben vezetett sikerre. A teol. tanároknál és központi tisztviselőknél, kiknek az állam a vallásügyi törvény szerint fizetést adni köteles, ezt az illetményt, miként a többi egyháznál, az unitárius egyháznál is a költségvetésbe felvették. A lelkészek részére azonban a különböző egyházaknál kisebb nagyobb összegeket vettek fel, hivatkozva a lélekszámmra és arra, hogy a törvény részükre csak fizetéskiegészítést állapít meg. Ezért lelkészeink részére a múlt évi rendes államsegélyükön felül — levonva ebből az általános 10 illetve  $12\frac{1}{2}\%$ -os csökkentést — a kamara pénzügyi bizottsága Dr. Abrudbányai Ede képviselő afia ismételt felszólalásai és megcáfolatlan érvelése dacára csak 400.000 lei pótösszeget szavazott meg. Egyházi Képviselő Tanácsunk március 22-iki rendkívüli és április 12-iki rendes ülésében foglalkozott az államsegély ügyével s elhatározta a kormányhoz újabb memorandum intézését és küldöttség küldését, hogy lelkészeink tarthatatlan helyzetére s az őket ért nagy igazságtalanságra, újra felhívja az illetékesek figyelmét, s részükre rendkívüli hitelből kárpótlást eszközöljön ki.

**Pál Ferenc lelkész nyugalomba vonult.** Az E. K. T. április 12.-én tartott ülésében Pál Ferenc oklándi lelkészt, saját kérésére és a nyugdíjbizottság javaslata folytán, 46 évi buzgó és lelkiismeretes szolgálat után, érdemei elismerése és méltánylása mellett, május 1.-től kezdve nyugalomba bocsátotta. Az unitárius

lelkészi karnak egy közbecsülésben és tiszteletben álló tagja volt vissza vele a nyilvános munka mezejéről, amelyen annyira szeretettel, hűséggel és kitartással sáfárkodott. Nem az u. n. szónokló papok közé tartozott. Nem szerette a feltűnést s nem szélsőséges kilengésekkel igyekezett érdemeket szerezni. A zajtalan és állandó munka útján haladó lelkipásztor volt s így építette istenországát. Recsenyében kezdte meg lelkészi pályáját, ahonnan rövidesen, jeles papi tulajdonságai révén, az oklándi parochiára költözött. A munkateret elsősorban egyházközségében kereste és találta meg, hol mintaszerű rend és pontosság volt. Az udvarhelyi egyházkör előbb jegyzőnek s majd esperesnek választotta. A törvényeket nemcsak ismerte, de meg is tartotta s másokkal is megtarttatta. Nyugalombavonulása alkalmából jó egészséget és hosszú életet kívánunk.

**Marx Károly.** A f. é. március 14-én mult 50 éve, hogy ez a kiváló közgazdasági író és szociológus sok hányattatás és üldözés után Londonban meghalt. Az évforduló alkalmából nevéből hangosak a szociálista és kommunista berkek s az újabb időben alig van valaki, aki annyira meg tudta volna mozgatni a tömegeket, mint Marx Károly. A történelmi materiálizmuson fölépülő marxizmus az, amely a különböző szociálista szervezetek útján elszánt harcot indított a gazdasági javak igazságos megosztásáért s egy új társadalmi rend megalakításáért. Ez az irányzat ma Oroszországban ulti diadalát, de elszánt kísérleteivel napról-napra találkoznak Európa csaknem minden országában. Mondanunk sem kell, hogy az a keresztény álláspont, amely az emberi lelket tekinti a legfőbb értéknek, homlokegyenest ellentétben van ezzel a kizárólagosan az anyagra épített elmélettel. Annyira ellentétben, hogy kilátástalan minden olyan törekvés, mely a történelmi materiálizmus és a keresztény világnézet között fegyverbarátságot köthetne. Mégis a Marxizmus sok tanulsággal szolgálhat a kereszténységnek. Megtaníthat arra, hogy a keresztény vallás szociális oldalát jobban érvényesíteni törekedjünk, hogy az elméleti kereszténységet a gyakorlatban megvalósítani igyekezzünk, hogy az anyagi javakkal a jézusi gondolatnak megfelelően sáfárkodjunk s azokat nem célnak, hanem eszköznek tekintsük, mert mennél többet megvalósítunk a jézusi programból, a szeretet és a testvériség minél inkább áthidalja a kapitalisták és a proletárok közötti különbségeket: annál inkább fölöslegessé tesszük a marxi ideológiát.

**Gyász hírek.** Ótordai Gyulay Árpád nyugalmazott pénzügyigazgatóhelyettes, az Egyházi Főtanács tagja, folyó évi február hó 18-án, 86 éves korában elhunyt. Régi, nemes, törzsgyö-

keres unitárius családból származott. Szerény, igazságos, felette szorgalmas, becsületére mindig féltékeny és embermegbecsülő természetű, unitárius puritán jelleme mindenütt tiszteletet, becsülést szerzett részére. Vidám, őszinte, derült és mégis komoly kedélye és világnézete kedvelt személlyé tették őt minden társaságban. Mint tisztviselőnek, többször ajánltak fel neki megérdemelt állásokat; hívták a minisztériumba is, de ő soha egyet is el nem fogadott. Minden vágya az volt, hogy ahol született: Kolozsvárt munkálkodhassék s ott élje le egész életét. E kérését honorálták is. Kiténtetést sem fogadott el mást, csak az egy királyi tanácsosságot.

Az unitárius egyház életében is tevékeny munkás volt; több mint harminc éven át viselte a számvevői tiszteletet. Szigorú öre volt az egyház vagyonának. Kérlelhetetlen a hiányokkal és a fölösleges költségekkel szemben. Állandó résztvevő volt az Egyházi Képviselő és Főtanácsi gyűléseken; minden építő mozgalom élénken érdekelte. Kolozsvári Egyházközségünk életében gyakran voltak tanácsai irányadók.

Szép, nyugodt és békés családi életet élt. Feleségének néhány év előtti elvesztése mélyen lesújtotta, azóta leányánál, dr. Vékás Lajosnénál, élénkült fel olykor-olykor, de csak rövid időre kedélye, míg a februári súlyos influenza elragadta őt körülből. Elhunytát fia, dr. Gyulay Tibor, magyar Kereskedelmi Kamarai főtitkár és leánya, dr. Vékás Lajosné, Gyulay Ilonka gyászolják. Az unitárius egyház részéről őszinte érzelmekkel osztozunk a mély gyászban s elismeréssel hajtjuk meg fejünket a megboldogultnak érdemei és jelleme előtt.

*Nagyajtai Dézsi János*, műasztalosmester életének 55-ik, özvegyiségének 17-ik évében, hosszas szenvedés után, f. é. márc. 15-én Kolozsvárt elhunyt. Kolozsvár iparostársadalmának kiváló képességű és jeles képzettségű tagja volt, aki gimnáziumunkban is egy időben a kézimunka vezetője volt. Súlyos megpróbáltatásokkal látogatta meg az Isten s különösen a mai nehéz gazdasági válságban, küzdelmes volt élete, amit fokozott hosszas betegsége. Most megnyugodott. Legyen csendes pihenése.

---

**A szerkesztésért felelős: VÁRI ALBERT.**

## Nyilvános nyugtázás.

A Keresztény Magvetőre az utolsó nyugtázás óta a következő befizetések történtek:

Árkosi Béla (1933) 200, Sárosi József (1931—32) 500, Péter Sándor (1933) 200, Lőrinczy István esperes (1932) részlet 100, Toroczkó (1932) 200, Pálfi Ákos (1927—28) részlet 200, Ürmössy Jenő CFR. főfelügyelő (1931) 300, Tana Sámuel (1932—33) 400, Kiss János (1929—30) részlet 500, Németh István (1930—32) 500, Dr. Vajda Béla (1930) részlet 200, Mózes Károly (1932) részlet 150, Unitárius Teológia Akadémia (1933) 200, Konopi Kálmánné (1933) 200, Geréb Zsigmond (1933) 200, Kissolyos (1928—29) részlet 300, Lőrinczy István esp. (1933) 100, Dr. Sükösd Zsigmond (1932—33) 400, Józán Miklós (1929—30) részlet 405, Bartha Miklós (1931—32) részlet 400, Pál István (1931) 300, Kisgyörgy Sándor esp. (1933) 200, Dr. Zsakó Gyula (1932—33) 400, Dr. Zsakó Andor alapítódíj 500, Bolgár Sándor (1932) 200, továbbá 80 unitárius lelkész afiától a nekik külön megküldött nyugta szerint 7.851 leu. Dr. Májai Ferenc (1931) 10 pengő, Debreczeni egyházközség (1932) 10 pengő.

Tisztelettel kérem a hátralékok befizetését és a f. évi előfizetési díjakat.

*Hadházy Sándor,*  
pénztárnok.

